

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน โดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมุติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะ
3. เพื่อเปรียบเทียบความคงทนของการเรียนรู้ เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ระหว่างการทดสอบหลังการทดลองกับการทดสอบซ้ำหลังการทดลอง
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนการสอน เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะ

สมมุติฐานการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะ เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านเหล่าใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 23 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านเหล่าใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 14 แผน ใช้เวลาสอน 14 ชั่วโมง

2.2 แบบฝึกทักษะการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 14 ชุด

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

สำหรับแบบทดสอบวัดความคงทนในการเรียน เป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่มีการสลับข้อคำถามและตัวเลือกในแต่ละข้อใหม่ และใช้วัดภายหลังการทดสอบหลังการทดลองผ่านไปแล้วเป็นระยะเวลา 10 วัน

2.4 แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะ จำนวน 1 ชุด

2.5 แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการจัดการกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการประเมิน

ความพึงพอใจในระดับน้อยต่อการเรียนการสอน เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แบบฝึกทักษะ เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 91.20 / 91.74 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดในแบบฝึกทักษะและคะแนนจากการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียน ของนักเรียนทั้งหมดคิดร้อยละ 91.20 และค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบวัดผลฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 91.74 แสดงว่า แบบฝึกทักษะ เรื่อง เครื่องหมายวรรคตอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุผลดังต่อไปนี้

1.1 แบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาปัญหา วิเคราะห์เนื้อหา เลือกเนื้อหาที่จะสร้าง พิจารณาวัตถุประสงค์ และพิจารณารูปแบบและวิธีการสร้าง แล้วจึงนำแบบฝึกทักษะ แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจพิจารณาแก้ไข และข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนได้ผ่านการประเมินคุณภาพของแบบฝึกทักษะจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล แล้วว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะทั้งในด้านเนื้อหา จุดประสงค์ ภาษาที่ใช้ และเวลาที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสร้างแบบฝึกของกรมวิชาการ (2542 : 145 – 146) กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกทักษะที่ดีจะต้อง ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาความต่อเนื่องของปัญหาในทุกระดับชั้น วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อย ๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึกหัด และพิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบ และขั้นตอนการใช้แบบฝึก เช่น จะนำแบบฝึกไปใช้ประโยชน์อย่างไร ในแต่ละจุดจะประกอบด้วยอะไรบ้าง

1.2 แบบฝึกทักษะ เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการใช้ มีรายละเอียดชัดเจนในด้านกิจกรรมของนักเรียน โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างแท้จริง นักเรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และการเข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มอย่างมั่นใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับคำกล่าวของ วัลลภ กันทรัพย์ (2537 : 10) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างแบบฝึกที่ดีจะต้องสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหา และพึงระลึกเสมอว่ากิจกรรมการเรียนนั้นนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติมากที่สุด ครูเป็นเพียงผู้คอยแนะนำ ส่งเสริมให้กิจกรรมดำเนินไปตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนั้นกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนผู้ทำงานให้สำเร็จด้วยตนเอง ซึ่งที่ได้เสนอไว้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นควรที่จะต้องแปลกใหม่ แตกต่างจากบทเรียนที่ใช้สอนในชั้นเรียนตามปกติ โดยเสนอความรู้ด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้ในลักษณะของแบบฝึกที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนมีโอกาสรู้ด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้จากเพื่อนนักเรียนด้วยกันหรือจากสื่อการเรียนการสอน การสร้างแบบฝึกนั้นต้องมีความเหมาะสมกับวัย อยู่ในความสนใจของเด็ก การเลือกคำหรือข้อความลงในช่องว่างซึ่งมีรูปภาพสวยงาม เราความสนใจของนักเรียนอยากปฏิบัติกิจกรรม และสนุกสนานกับการเรียน ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาและจดจำได้ถูกต้อง

จากเหตุผลดังกล่าว แบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงถือว่าได้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงกล่าวเกณฑ์ 80 /80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ผศ.วดี ปัญญาวรรณศิริ (2540 : 44) ได้สร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้น ร ล และพยัญชนะควบกล้ำ ร ล ว เพื่อใช้เสริมการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าแบบฝึกการอ่านออกเสียงที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.46/92.06 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ ; มนทิรา ภักดีณรงค์ (2540 : 95 – 96) ได้สร้างแบบฝึกเสริมทักษะกิจกรรมขั้นตอนที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพและความคงทนในการเรียนรู้เรื่อง ยังไม่สายเกินไป วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกเสริมทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 92.89/94.97 แสดงว่าแบบฝึกเสริมทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ ; ขวัญทอง จันทฤทธิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ เรื่อง การสะกดคำและแจกลูกของหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าแบบฝึกทักษะภาษาไทยที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.60/80.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์

มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ ; นิพาพร วงษ์ศิลา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการสะกดคำยักวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 89.17/83.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และมิตรถาวร คำภูษา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เรื่องการอ่านและสะกดคำยัก ของหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า แบบฝึกเสริมทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.80/81.86 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง เครื่องหมายวรรคตอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะว่าเป็นวิธีสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกหัดมาก ๆ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น เพราะนักเรียนมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น นักเรียนมีโอกาสได้ตอบสนองสิ่งเร้าด้วยการแสดงออกทางความสามารถ ความเข้าใจในการฝึกที่สอดคล้องกับวัย ความสามารถและความสนใจของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ กฎการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ นั่นคือ สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ยิ่งทำให้ผู้ฝึกคล่องแคล่วสามารถทำได้ดี ในทางตรงข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึก ทอดทิ้งไปนานแล้วย่อมทำได้ไม่ดีเหมือนเดิม ต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำก็จะช่วยให้เกิดทักษะเพิ่มขึ้น (สุจริต เพียรชอบ. 2542 : 52 – 62) นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกยังเป็นการจูงใจผู้เรียน สามารถทำได้โดยจัดแบบฝึกจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการกระตุ้นให้ติดตามต่อไป และทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการทำแบบฝึก นอกจากนั้นการให้แบบฝึกสั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อคูลย์ ภูปลี (2539 : 24 – 25) ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ว่า การเรียนการสอนด้วยแบบฝึกจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ทำให้ทราบความก้าวหน้าของตนเอง สามารถนำแบบฝึกหัดมาทบทวนเนื้อหาเดิมด้วยตนเองได้ จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเรื่อง เครื่องหมายวรรคตอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ผกาวัติ ปัญญาวรรณศิริ (2540 : 44) ที่ได้สร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้น ร ล และพยัญชนะควบกล้ำ ร ล ว เพื่อใช้

การสอนเสริมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านก่อนและหลังใช้แบบฝึกของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มนทิรา ภักดีณรงค์ (2540 : 95 – 96) ที่ได้สร้างแบบฝึกเสริมทักษะกิจกรรมขั้นตอนที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพและความคงทนในการเรียนรู้เรื่อง ยังไม่สายเกินไป วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และขวัญทอง จันทร์ฤทธิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ เรื่องการสะกดคำและแจกลูกของหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การศึกษาความพึงพอใจในการเรียน ด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียน มีความพึงพอใจในเชิงบวกอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก และสามารถฝึกฝนได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้เป็นบรรยากาศที่มีชีวิตชีวาสนุกสนานเป็นกันเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกด้าน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ มีความสามารถ และมีโอกาสได้แสดงความสามารถให้ผู้อื่นได้ประจักษ์ ทำให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ผลการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มความรู้สึกประสบความสำเร็จทีละขั้นตอน และช่วยสร้างความมั่นใจแก่ผู้เรียน ผู้เรียนจึงเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของไบคาค (Bicak, 1999 : 12 ; อ้างอิงใน ธาริณี วิทยานิวรรตน์. 2542 : 45) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีความสนใจและประทับใจในวิชาวิทยาศาสตร์ มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนการสอน และธาริณี วิทยานิวรรตน์ (2542 : 71) ที่พบว่า บรรยากาศในการเรียนอย่างมีความสุข สนุกสนาน นักเรียนมีความประสบผลสำเร็จในการเรียน ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยที่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง และระดับปานกลางมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

2.2 ควรมีการศึกษาพื้นฐานความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนในห้องเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะ ตามระดับความสามารถ

2.3 ควรมีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน โดยการนำเทคโนโลยีอื่น ๆ เข้ามาเป็นส่วนเสริมหรือสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูป การ์ตูน เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY